

Joanna Dardzińska

Konrad Królik (1931-2001), naczelnik Wydziału „W” WUSW we Wrocławiu

2 czerwca 1952 r. Konrad Królik jako absolwent Technikum Budowlanego Ministerstwa Budownictwa Miast i Osiedli we Wrocławiu ze specjalnością technik budowlany otrzymał nakaz pracy nr MBMiO-11-24/52 – jak określono: „zgodnie z kwalifikacjami” – w resorcie Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, gdzie miał pracować od 1 sierpnia 1952 do 31 lipca 1955 r. Prośbę o zatrudnienie na stanowisku pracownika umysłowego w Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego motywował chęcią pracy na rzecz „szybszej realizacji planu sześcioletniego i wzmocnienia bezpieczeństwa naszych granic Polski Ludowej”.

Konrad Królik urodził się w 16 lutego 1931 r. w Podzamczu, pow. Kępno, woj. poznańskie, w rodzinie chłopskiej Ignacego i Elżbiety z d. Koryciorz. Podczas okupacji, od formalnego wysiedlenia 14 grudnia 1941 r., pracował z matką i młodszym rodzeństwem u niemieckiego gospodarza w rodzinnym Podzamczu. Jego ojciec zaś był zatrudniony w Kępnie, a następnie przebywał na robotach przymusowych w Łodzi. Ze względu na zawirowania II wojny światowej naukę w szkole podstawowej Konrad Królik ukończył w trybie przyspieszonym dopiero w 1948 r. w Kępnie, po czym do roku 1952 kontynuował edukację w Liceum Budowlanym we Wrocławiu.

W życiorysie szczylił się przynależnością do Związku Młodzieży Polskiej od 8 października 1948 r. oraz przyjęciem w poczet kandydatów PZPR 16 stycznia 1952 r., co niewątpliwie miało wpływ na uzyskanie zatrudnienia w resorcie bezpieczeństwa. 20 maja 1953 r. został przyjęty w szeregi PZPR we Wrocławiu jako członek, z czasem pełnił funkcję sekretarza Komitetu Zakładowego Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej we Wrocławiu. Ostatecznie Konrad Królik edukację zakończył 19 czerwca 1964 r., gdy uzyskał tytuł magistra na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego im. Bolesława Bieruta.

Służbę w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego we Wrocławiu rozpoczął, odbywając szkolenie w Krajowym Ośrodku Szkolenia Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku, gdzie dał się poznać jako sumienny i skrupulatny słuchacz.

Według zwierzchników miał właściwy stosunek do ówczesnej rzeczywistości i religii. Odznaczał się bardzo dobrym przygotowaniem politycznym i zawodowym, bystrością umysłu, inicjatywą oraz zdolnościami organizatorskimi. Przełożeni wskazywali, że jako jednostka wyróżniająca się, w przyszłości, „po nabraniu praktyki, może szybko zająć wyższe stanowisko”.

Po przeszkoleniu decyzją szefa WUBP we Wrocławiu z 10 lipca 1953 r. objął stanowisko referenta Sekcji IV Wydziału IX WUBP we Wrocławiu, a od 1 marca 1954 r. został przeniesiony na stanowisko referenta Referatu Wojskowego Wydziału IX WUBP przy Fabryce „Archimedes” we Wrocławiu, bowiem dostrzeżono u niego „dobry zmysł operacyjny”. Zgodnie z rozkazem organizacyjnym 071/org. z 19 sierpnia 1954 r. dotyczącym reorganizacji Wydziału IX Konrad Królik od 1 września 1954 r. trafił na równorzędne stanowisko RW Wydziału IV przy zakładzie „Archimedes”.

Naczelnik Wydziału IV WUdsBP we Wrocławiu mjr Tadeusz Kleczyk w charakterystyce służbowej ppor. Konrada Królika z 21 stycznia 1955 r. podkreślał jego zaangażowanie w pracy, którego efektem były dwa werbunki i przygotowanie kilku kolejnych wśród osób wywodzących się z pionu inżynierjno-technicznego. Przełożony dostrzegł wprawdzie brak umiejętności opracowywania legend do realizowanych zadań, lecz biorąc pod uwagę „samozaparcie w pracy operacyjnej, jako młody pracownik operacyjny, należy stwierdzić, że zasługuje na awans na wyższe stanowisko po uprzednim ugruntowaniu zdobytej praktyki w pracy operacyjnej”.

Skutkiem kolejnej reorganizacji struktur WUdsBP i wiążącej się z nią likwidacji RW przy Zjednoczonych Zakładach „Archimedes” było przeniesienie Konrada Królika na stanowisko referenta Sekcji II Wydziału IV od 1 kwietnia 1955 r. Do jego zadań należało m.in. prowadzenie sprawy obiektowej na ZZ „Archimedes”, stanowiące obiekt specjalny ze względu na przeznaczenie części produkcji dla wojska, tj. moździerzy typu M-1 i M-2 oraz podnośników do dział artyleryjskich dla Marynarki Wojennej. Głównym celem było wykrycie wśród pracowników działalności sabotażowej dotyczącej produkcji specjalnej.

Dostrzeżono jego zdolności operacyjne, wyrobione stanowisko w prowadzonych sprawach agenturalnego sprawdzenia o kryptonimach „Fanatycy”, „Wisła” i „2858”, jak również zadowalające wyniki w pracy z informatorami (ośmiu informatorów), które dały podstawę do kolejnego awansu Konrada Królika – tym razem było to przeniesienie na stanowisko starszego referenta Sekcji II Wydziału IV RW przy Wrocławskich Zakładach Metalowych „Archimedes” od 1 lutego 1956 r. Jego aktywność w pracy, a także pozytywne opinie przełożonego potwierdza analiza akt sprawy obiektowej.

Naczelnik Wydziału IV WUdsBP we Wrocławiu kpt. Adam Poździach w charakterystyce służbowej starszego referenta Sekcji II Wydziału IV ppor. Konrada Królika z 15 lutego 1956 r. docenił jego poświęcenie w pracy społeczno-politycznej, a także

uczestnictwo w szkoleniach partyjnych, w trakcie których od trzech lat studiował historię ruchu robotniczego. Podkreślił iż Królik dokonuje trafnych werbunków informatorów, stosuje logiczne kombinacje operacyjne.

1 kwietnia 1956 r. Królik został oficerem operacyjnym Sekcji II Wydziału IV, co wiązało się ze zmianą nomenklatury stanowisk w resorcie bezpieczeństwa. Z chwilą likwidacji Komitetu ds. Bezpieczeństwa Publicznego w związku reorganizacją resortu złożył wniosek o zwolnienie z organów bezpieczeństwa i od 31 grudnia 1956 r. odszedł do pracy w charakterze inspektora technicznego w Dzielnicowym Zarządzie Budynków Mieszkalnych Wrocław-Krzyki. Na wniosku naczelnika Wydziału IV WUdsBP we Wrocławiu znajduje się adnotacja: „Decyzja Komisji: Zwolnić – stanowczo upiera się przy zwolnieniu, nie można go przekonać”, świadcząca o tym, że był cenionym funkcjonariuszem.

1 marca 1958 r. Konrad Królik na własną prośbę został ponownie przyjęty do pracy w Służbie Bezpieczeństwa na stanowisko oficera operacyjnego Wydziału III KW MO we Wrocławiu. Do jego zadań należało zwalczanie wrogiej działalności wśród młodzieży studiującej i kadry naukowej wrocławskich uczelni. Od połowy 1959 r. powierzono mu natomiast pracę związaną z „zabezpieczeniem” zakonów męskich. Jak zwykle obowiązkowy i zdyscyplinowany, również na tym polu wyróżniał się właściwym wykorzystaniem agentury i dostarczanych przez nią informacji.

W celu zwiększenia szansy na awans podjął studia prawnicze na Uniwersytecie Wrocławskim i 16 czerwca 1964 r. uzyskał tytuł magistra prawa z wynikiem bardzo dobrym. Fakt ten, jak też pozytywne opinie przełożonych zaowocowały promocją na stanowisko starszego oficera operacyjnego Wydziału III od 1 stycznia 1961 r. – po dwóch miesiącach był już funkcjonariuszem stałym ze stopniem służbowym.

Wraz z utworzeniem Wydziału IV, na wniosek jego naczelnika mjr. Zbigniewa Sikory, 1 lipca 1962 r. został mianowany na stanowisko starszego oficera operacyjnego Wydziału IV KW MO we Wrocławiu. Nadal specjalizował się w pracy operacyjnej nad zgromadzeniami konwentualnymi, przyczyniając się do lepszego rozeznania sytuacji tych placówek, a stosowane przez niego kombinacje operacyjne doprowadziły do osłabienia niektórych zakonów.

Doświadczenie i doskonałe referencje zwierzchników wpłynęły na mianowanie kpt. Konrada Królika na stanowisko kierownika Grupy Ia Wydziału IV od 1 listopada 1963 r. Zakres obowiązków tej grupy obejmował: kler parafialny, aktyw świecki i organizacje katolickie we Wrocławiu oraz mniejszości wyznaniowe i zakony żeńskie z terenu województwa.

Był osobiście odpowiedzialny za rozpracowywanie kleru świeckiego i zakonnego Wrocławia, a podejmowane z jego inicjatywy działania operacyjne skutecznie niwelowały aktywność osób współpracujących z hierarchią kościelną. W opinii zwierzchników kpt. Królik posiadał duże umiejętności organizowania pracy operacyjnej, wnikliwie analizował sprawy i zjawiska, miał krytyczny umysł oraz umiejętność jasnego

i rzeczowego formułowania myśli. Przełożeni wielokrotnie zwracali uwagę na jego inteligencję, kulturę osobistą i estetykę pracy, czym zyskał zaufanie i autorytet. Jako kierownika grupy cechować go miał według SB zmysł dydaktyczno-wychowawczy w stosunku do podległych mu pracowników.

Znacznie rozbudował sieć osobowych źródeł informacji służących do rozpoznania działalności duchowieństwa, aktywu katolickiego, duszpasterstw młodzieżowo-akademickich itd. Zajmował się m.in. operacyjnym zabezpieczeniem Towarzystwa Boskiego Zbawiciela (ks. ks. salwatorianie), stanowiącym fragment sprawy obiektowej o kryptonimie „Kruki”, do której pozyskał jako tajnego współpracownika na zasadzie dobrowolności księdza tego zgromadzenia o pseudonimie „Emil”. Dodatkowo udzielał się partyjnie, będąc członkiem Komitetu Zakładowego PZPR i I sekretarzem OOP w wydziale.

Sukcesy w pracy przekładały się nie tylko na awans zawodowy, lecz również zapewniały mu częste podwyżki uposażenia. Praktyka na stanowisku kierownika sekcji, bardzo dobre wyniki w pracy operacyjnej oraz łatwość adaptowania się do każdych warunków pracy sprawiły, że od 16 lipca 1970 r. powierzono mu stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału II Służby Bezpieczeństwa KW MO we Wrocławiu, nadając jednocześnie stopień majora.

Niespełna dwa lata później, tj. 1 czerwca 1972 r., został przeniesiony na stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO we Wrocławiu, gdzie był odpowiedzialny za całokształt zadań Sekcji II i IV. Kierował pracą osiemnastu funkcjonariuszy, którzy wykonywali czynności związane z wydawaniem paszportów i dowodów osobistych oraz przedłużaniem wiz dla cudzoziemców.

Według przełożonych, pracując na tym stanowisku, wpłynął znacząco na poprawę stylu i sposobu obsługi interesantów, wnikliwość opracowywania wyjazdów, a także skrócenie terminów ostatecznego załatwiania spraw. Efektem jego działań było zmniejszenie się ilości skarg i zażaleń obywateli. Angażował się w realizację spraw trudnych, wymagających oceny prawnej, przyjmował interesantów tych spraw, podejmując trafne decyzje. Przestrzegał procedur, realizując właściwą politykę paszportową. W pracy partyjnej był członkiem egzekutywy i II sekretarzem KZ PZPR przy KW MO. 30 maja 1974 r. ukończył dwuipółletni cykl doskonalenia zawodowego.

Za zasługi w Wydziale Paszportów otrzymał 31 lipca 1976 r. wyróżnienie i nagrodę od zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB we Wrocławiu ppłk. mgr. Czesława Błażejewskiego. Rezultatem znakomitej renomy był kolejny awans – 1 maja 1981 r. Konrad Królik został naczelnikiem Wydziału Paszportów KW MO we Wrocławiu, a 3 lipca tr. uzyskał stopień podpułkownika.

Po konsultacji z dyrektorem Biura „W” Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie płk. Ryszardem Wójcickim został od 1 lipca 1985 r. przeniesiony na stanowisko naczelnika Wydziału „W” Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych we Wro-

clawiu, który zajmował się perlustracją korespondencji. W aktach będących w zasobie Oddziału IPN we Wrocławiu występuje rozbieżność dotycząca daty objęcia przez ppłk. Konrada Królika tego stanowiska. Według zapisu potwierzonego rozkazem personalnym nr 02232 z 16 lipca 1985 r. szefa Służby Kadr i Doskonalenia Zawodowego MSW, dyrektora generalnego płk. mgr. Józefa Chomętowskiego – ppłk. Królika powołano na stanowisko naczelnika Wydziału „W” od 1 lipca 1985 r. Zachował się jednak protokół zdawczo-odbiorczy z przejęcia tego wydziału przez Konrada Królika i przez niego podpisany 25 marca 1985 r., w którym zanotowano, że przejął on obowiązki naczelnika Wydziału „W” na mocy zarządzenia nr 15/85 szefa WUSW we Wrocławiu gen. bryg. Zdzisława Biernaczyka z 15 marca 1985 r.

W związku ze szczątkową ilością zachowanych materiałów wrocławskiego pionu „W” niewiele można powiedzieć o jego pracy w tym wydziale, tym bardziej że w aktach osobowych Konrada Królika nie ma charakterystyk służbowych z tego okresu. Funkcję naczelnika przejmował w zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej, chociażby ze względu na działalność duchowieństwa i opozycji politycznej, a zbliżające się wybory do Sejmu PRL wymagały wzmoczonych działań związanych z kontrolą przesyłek pocztowych.

Z protokołu zdawczo-odbiorczego Wydziału „W” wynika, że z chwilą przejęcia obowiązków przez ppłk. Królika na stanie znajdowało się 55 tajnych współpracowników, dwóch kandydatów na tajnych współpracowników, dwa kontakty operacyjne i pięć lokali kontaktowych. W lutym 1988 r. na kontakcie Konrada Królika było pięciu tajnych współpracowników: „Rudolf”, „Ludwik”, „Marcin”, „Wacław” i „Henryk”. Stan zachowania i opracowania środków ewidencyjnych będących w zasobie archiwalnym wrocławskiego Oddziału IPN nie pozwala ustalić tożsamości zwerbowanych przez niego osobowych źródeł informacji oraz spraw, do których byli wykorzystywani. Zajmując to stanowisko, ppłk Królik nadal podnosił swoje kwalifikacje, w 1987 r. ukończył kolejny kurs doskonalenia zawodowego.

16 czerwca 1989 r. wskutek ponownej reorganizacji resortu spraw wewnętrznych i wiążącej się z nią likwidacją Biura „W” Konrad Królik został przekazany do dyspozycji szefa WUSW we Wrocławiu, a 1 września 1989 r. mianowany na stanowisko zastępcy naczelnika zespołu ds. obrotu w komunikacji Wydziału II SB – nowej komórki utworzonej na bazie Wydziału „W”.

1 kwietnia 1990 r. rozkazem ministra spraw wewnętrznych gen. broni Czesława Kiszczaka został mianowany pułkownikiem MO. Warto dodać, że oprócz wysokich stopni Konrad Królik był wielokrotnie honorowany najwyższymi odznaczeniami państwowymi i resortowymi, wśród których należy wymienić: Srebrny Krzyż Zasługi, Medal 30-lecia Polski Ludowej, Srebrną Odznakę im. Janka Krasickiego, Odznakę „Zasłużony Działacz Frontu Jedności Narodu”, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznakę „Za zasługi w Ochronie Porządku Publicznego, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Odznakę „W Służbie Narodu”.

Biogramy

15 czerwca 1990 r. Konrad Królik został zwolniony ze Służby Bezpieczeństwa na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z 31 lipca 1985 r. o służbie funkcjonariuszy SB i MO PRL i odszedł na emeryturę. Przeżywszy 70 lat, zmarł 28 maja 2001 r. we Wrocławiu.

Źródła: AIPN Wr, 0135/133, Akta osobowe Konrada Królika; AIPN Wr, 032/490, Wrogi element zatrudniony w Zjednoczonych Zakładach „Archimedes”, Postanowienie o założeniu teczki obiektowej z 22 VIII 1955 r., t. 1, k. 1; AIPN Wr, 0014/2606, Akta osobowe TW „Emila”; AIPN Wr, 053/3618; AIPN Wr, 0229/42, Plan pracy Wydziału „W” WUSW we Wrocławiu na 1985 r., k. 248–255; AIPN Wr, 054/224, Wydział „W” SB, Raporty kasowe, k. 31–35; *Aparat Bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005, t. 1, s. 55; G. Majchrzak, „Wojenna cenzura”, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej” 2004, nr 2 (37), s. 50–53; P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW 1975–1990*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 64, 91–92; *Twarze wrocławskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu. Informator personalny*, red. T. Balbus, P. Piotrowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2006, s. 100.